

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของกิจการที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการศึกษาเชิงสำรวจ ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ระดับการเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนจำนวน 58 บริษัท โดยใช้กระดาษทำการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 21 รายการ แล้วคำนวณเป็นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (จำนวนรายการที่บริษัทมีการเปิดเผยต่อจำนวนรายการทั้งหมด) รวมไปถึงข้อมูลคุณลักษณะต่างๆ ของกิจการ ได้แก่ ขนาด โครงสร้างเงินทุน อายุการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานทางการเงิน การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ ประเภทผู้สอบบัญชี และ ISO 14000 โดยใช้ค่าสถิติแบบอัตราส่วน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Study) การศึกษาคุณลักษณะต่างๆ ของกิจการที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปี มาทดสอบความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบเส้นตรงหลายตัวแปร (Multiple Linear Regression Analysis) ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป และข้อจำกัดจากการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ประกอบด้วย ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปี และข้อมูลคุณลักษณะต่างๆ ของกิจการ ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ระดับการเปิดเผยข้อมูลซึ่งวัดจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) เป็นตัวแทนในการวัด พบว่า บริษัทส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับ 0.30-0.39% จำนวน 15 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 25.86

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลกับคุณลักษณะของกิจการ ได้แก่ ขนาด โครงสร้างเงินทุน อายุการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานทางการเงิน การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ ประเภทผู้สอบบัญชี และ ISO 14000 ที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะต่างๆ ของบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า ขนาดของบริษัทมีค่าเฉลี่ยประมาณ 8,733.31 ล้านบาท โครงสร้างเงินทุนมีค่าเฉลี่ยประมาณ 0.85 เท่า อายุการดำเนินงานของบริษัทมีค่าเฉลี่ยประมาณ 12 ปี อัตราส่วนกำไรสุทธิของบริษัทมีค่าเฉลี่ยประมาณ 0.004 เท่า อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมของบริษัทมีค่าเฉลี่ยประมาณ 0.054 เท่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้นมีค่าเฉลี่ยประมาณ 2.38 บาทต่อหุ้น การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติมีค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 13.07

จากการวิเคราะห์ความถดถอยแบบเส้นตรงหลายตัวแปร เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นกับการเปิดเผยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท พบว่าคุณลักษณะของกิจการที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่ 2 คุณลักษณะ คืออายุการดำเนินงานของบริษัท และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมของบริษัท มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท ซึ่งอายุการดำเนินงานของบริษัทมีความสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในข้อที่ 3 ที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าอายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมากจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ยิ่งมากไปด้วยประสบการณ์ จะมีการเปิดเผยข้อมูลสูงขึ้น ส่วนอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมของบริษัทมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 5 คืออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่าบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงจะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลที่สูงขึ้น สำหรับคุณลักษณะอื่นๆ ได้แก่ ขนาดของบริษัท โครงสร้างเงินทุนของบริษัท อัตราส่วนกำไรสุทธิของบริษัท อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ ประเภทผู้สอบบัญชี และระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14000 พบว่าไม่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของกิจการที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

จากผลการสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง พบว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลเท่ากับ 0.346 แสดงว่าบริษัทยังมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันของ Yusoff and Lehman (2006) ที่ได้ศึกษาเรื่องความแตกต่างระหว่างประเทศของการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบริษัทในประเทศมาเลเซียและออสเตรเลีย งานวิจัยของ Hossain et al. (2006) ที่ได้ศึกษาเรื่องศึกษาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสังคมในประเทศที่กำลังพัฒนา กรณีศึกษาประเทศบังกลาเทศ และงานวิจัยของ Clarkson et al. (2006) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบริษัทยังมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่ำ

2. คุณลักษณะของกิจการที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท

ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่างๆ ของกิจการ คือ ขนาด โครงสร้างเงินทุน อายุการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานทางการเงิน การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ ประเภทผู้สอบบัญชี และ ISO 14000 กับระดับการเปิดเผยข้อมูล พบว่า อายุการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งวัดจากจำนวนปี นับตั้งแต่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ถึงปี 2552 (ปีปัจจุบันที่ใช้ข้อมูล) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อติสรา ผลาวรรณ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งพบว่าอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล คือบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานน้อยจะมีการเปิดเผยข้อมูลในระดับที่สูงกว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มาเป็นเวลานาน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานยาวนานจะมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับที่สูงกว่าบริษัทที่เพิ่งเข้ามาดำเนินธุรกิจ ในลักษณะของบริษัทมหาชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบัน โลกให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเนื่องจากความตื่นตัวเกี่ยวกับสภาวะโลกร้อนทำให้โรงงานอุตสาหกรรมหันมาใส่ใจกับ

สิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินกิจการมานาน ย่อมมีข้อมูลสะสมในด้านต่างๆ แนวโน้มเปรียบเทียบในแต่ละปีมากเพียงพอที่จะนำมาแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมของบริษัท ซึ่งวัดจากอัตราส่วนกำไรสุทธิก่อนดอกเบี้ยและภาษีต่อสินทรัพย์รวม พบว่าอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือบริษัทที่มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมของบริษัทสูงจะมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Yusoff and Lehman (2006) ที่พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่าบริษัทที่สามารถทำกำไรได้สูงกว่าก็น่าจะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลที่สูงกว่า แตกต่างจากการศึกษาของ อลิสร่า ผลาวรรณ (2547), Hossain et al. (2006), Clarkson et al. (2006) ที่พบว่าอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูล

ขนาดของบริษัท ซึ่งวัดจากยอดขายสินทรัพย์รวม พบว่าขนาดของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่าขนาดของบริษัทที่ใหญ่ขึ้นไม่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hossain et al. (2006) ซึ่งพบว่าขนาดของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แตกต่างจากการศึกษาของ อลิสร่า ผลาวรรณ (2547), Clarkson et al. (2006) ซึ่งพบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

โครงสร้างเงินทุนของบริษัท ซึ่งวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่าโครงสร้างเงินทุนของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่าบริษัทที่มีโครงสร้างเงินทุนที่มีระดับหนี้สินในสัดส่วนค่อนข้างมากไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลในระดับสูงกว่าบริษัทที่มีสัดส่วนหนี้สินต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอลิสร่า ผลาวรรณ (2547) ซึ่งพบว่าไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างโครงสร้างเงินทุนและระดับการเปิดเผยข้อมูล

อัตราส่วนกำไรสุทธิของบริษัท ซึ่งวัดจากอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายได้รวม พบว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่าความสามารถในการทำกำไรหรือผลการดำเนินงานที่ดีของบริษัทไม่ได้มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Hossain et al. (2006) และ Yusoff and Lehman (2006) ซึ่งพบว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิมี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีผลกำไรมากจะมีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีผลกำไรน้อยกว่า

อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น ซึ่งวัดจากอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อจำนวนหุ้นสามัญถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก พบว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้นไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่าความสามารถในการทำกำไรสุทธิต่อหุ้นมากไม่ได้มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Yusoff and Lehman (2006) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างความสามารถในการทำกำไรกับการเปิดเผยข้อมูล

การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ ซึ่งวัดจากสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติต่อจำนวนหุ้นที่ออกและเรียกชำระแล้วทั้งหมด พบว่าการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่าชาวต่างชาติไม่ว่าจะในสัดส่วนเท่าไร ก็ไม่ได้มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ อติสรฯ ผลาวรณ (2547) ซึ่งพบว่าสัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ประเภทผู้สอบบัญชี ซึ่งวัดจากการใช้บริษัทสอบบัญชีขนาดใหญ่ (บริษัท Big 4) หรือ ไม่ พบว่าประเภทผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่าบริษัทสอบบัญชีไม่ว่าจะขนาดใหญ่หรือเล็กไม่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาจเนื่องมาจากบริษัทสอบบัญชียังไม่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพราะยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ อติสรฯ ผลาวรณ (2547) ซึ่งพบว่าประเภทผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ซึ่งวัดจากบริษัทได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 หรือไม่ พบว่าระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่าระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ไม่ได้มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บริษัทที่ได้รับการรับรองแล้วอาจจะคิดว่า การได้รับการรับรองจากระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ย่อมเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยปริยายแล้ว จึงไม่ให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Yusoff and Lehman (2006) ซึ่งพบว่าบริษัทที่มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้สรุปผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่างๆ ของกิจการที่นำมาทดสอบความสัมพันธ์ในครั้งนี้ โดยเปรียบเทียบกับผลการศึกษาในอดีต ดังในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 แสดงการเปรียบเทียบผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของกิจการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

คุณลักษณะของกิจการ	ผู้ทำการศึกษา	ผลการศึกษา	
		อดีต	ครั้งนี้
ขนาด	อลิศรา ผลาวรรณ์ (2547)	+	
	Hossain et al. (2006)	(ไม่มีนัยสำคัญ)	(ไม่มีนัยสำคัญ)
	Clarkson et al. (2006)	+	
โครงสร้างเงินทุน	อลิศรา ผลาวรรณ์ (2547)	(ไม่มีนัยสำคัญ)	(ไม่มีนัยสำคัญ)
อายุการดำเนินงาน	อลิศรา ผลาวรรณ์ (2547)	-	+
อัตราส่วนกำไรสุทธิ	Yusoff and Lehman (2006)	+	
	Hossain et al. (2006)	+	(ไม่มีนัยสำคัญ)
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	อลิศรา ผลาวรรณ์ (2547)	(ไม่มีนัยสำคัญ)	
	Yusoff and Lehman (2006)	+	+
	Hossain et al. (2006)	(ไม่มีนัยสำคัญ)	
	Clarkson et al. (2006)	(ไม่มีนัยสำคัญ)	
อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อหุ้น	Yusoff and Lehman (2006)	(ไม่มีนัยสำคัญ)	(ไม่มีนัยสำคัญ)
การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ	อลิศรา ผลาวรรณ์ (2547)	-	(ไม่มีนัยสำคัญ)
ประเภทผู้สอบบัญชี	อลิศรา ผลาวรรณ์ (2547)	+	(ไม่มีนัยสำคัญ)
ISO 14000	Yusoff and Lehman (2006)	+	(ไม่มีนัยสำคัญ)

5.3 ข้อค้นพบ

การศึกษาคูณลักษณะของกิจการที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีข้อค้นพบว่า บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และพบว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานยาวนานหรือจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นระยะเวลาชานาน หรือบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดี โดยเฉพาะการสร้างผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมของกิจการได้เป็นอย่างดี จะให้ความสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นถึงประสพการณ์ในการประกอบธุรกิจที่ยาวนาน มีความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยส่วนมากจะเป็นบริษัทที่มีความมั่นคง มีผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินค่อนข้างดี ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยก่อให้เกิดแรงจูงใจให้กับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หันมาให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น ซึ่งถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์และแสดงศักยภาพในการดำเนินธุรกิจสะท้อนความสามารถในการแข่งขันระหว่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่น่าสนใจต่อไปในอนาคต

5.4 ข้อเสนอแนะ

ปัจจุบัน องค์กรธุรกิจชั้นนำระดับประเทศ อาทิ เช่น บริษัทในเครือของ บมจ.เจริญโภคภัณฑ์อาหาร (กลุ่มบริษัทในเครือ CP) บริษัทในเครือของ บมจ.ปตท. (กลุ่มบริษัทในเครือ PTT) และบริษัทในเครือของ บมจ.ปูนซีเมนต์ไทย (กลุ่มบริษัทในเครือ SCG) ต่างหันมาให้ความสนใจสังคครอบข้างและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ดังกล่าวได้ตระหนักดีว่า ไม่อาจวัดความสำเร็จขององค์กรได้จากผลกำไรและการเจริญเติบโตทางธุรกิจเพียงอย่างเดียว ทว่ายังต้องคำนึงถึงการสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นกับมุมมองทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ผลกำไร (Profit) สังคครอบข้าง (People) และ สิ่งแวดล้อม (Planet) อันเป็นองค์ประกอบของแนวคิด Triple Bottom Line ที่จะช่วยให้องค์กรเห็นผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจ ในมุมมองแต่ละด้านที่สำคัญ ทำให้สามารถปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียในมุมมองต่างๆ ได้ทันท่วงที ซึ่งการให้ความสำคัญกับแนวคิดดังกล่าว นอกจากจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันแล้ว หากองค์กรต่างๆ ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีประสพการณ์ในการดำเนินธุรกิจมาในช่วงเวลาสั้นๆ หรือยาวนาน นำหลักแนวคิดนี้ไปปฏิบัติใช้แล้ว จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้องค์กรแต่ละแห่ง ทำให้ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไปในอนาคตด้วย

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาในเรื่องของคุณลักษณะของกิจการที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมประเด็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับประสิทธิภาพในการธุรกิจและการบริหารจัดการสินทรัพย์ที่ดี ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการดีตามไปด้วย ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่องค์กรมีการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมมีภาพลักษณ์ที่ดีและมีความยั่งยืนในธุรกิจ ตลาดหลักทรัพย์จึงควรส่งเสริมให้กิจการเปิดเผยข้อมูลให้มากขึ้น

2. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรมุ่งหาแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่มีอายุการดำเนินงานน้อย ความสามารถในการทำกำไรต่ำ ให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น โดยการปรับแนวคิดหรือทัศนคติ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บริษัทมีความสนใจที่จะเปิดเผยข้อมูลอย่างเหมาะสม และสม่ำเสมอ

3. ภาครัฐและเอกชนควรมีการกำหนดแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นรูปแบบชัดเจนให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน มีการเผยแพร่เพื่อทำความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อวางแนวทางก่อนที่จะมีการนำมาตรฐาน ISO 26000 ซึ่งเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมแก่องค์กรทุกประเภททั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและในประเทศที่กำลังพัฒนามาใช้ในประเทศไทยเพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพอใจสูงสุดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนของธุรกิจ

5.5 ข้อจำกัดของการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมสอบทานการประเมินผลให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงต้องมีการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแต่ละเรื่องด้วยคะแนนที่เท่ากัน โดยไม่คำนึงว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายการเดียวกันด้วยปริมาณที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามถือว่าการเปิดเผยข้อมูลเรื่องนั้นคิดเป็น 1 คะแนน

5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของกิจการที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร และรายการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อาจมีข้อจำกัด ซึ่งในการศึกษาหรืองานวิจัยในอนาคตอาจจะมีการขยายกลุ่มตัวอย่างให้กว้างขึ้น ตัวแปรและรายการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลาย น่าสนใจและยืดหยุ่นมากขึ้น